Babnen

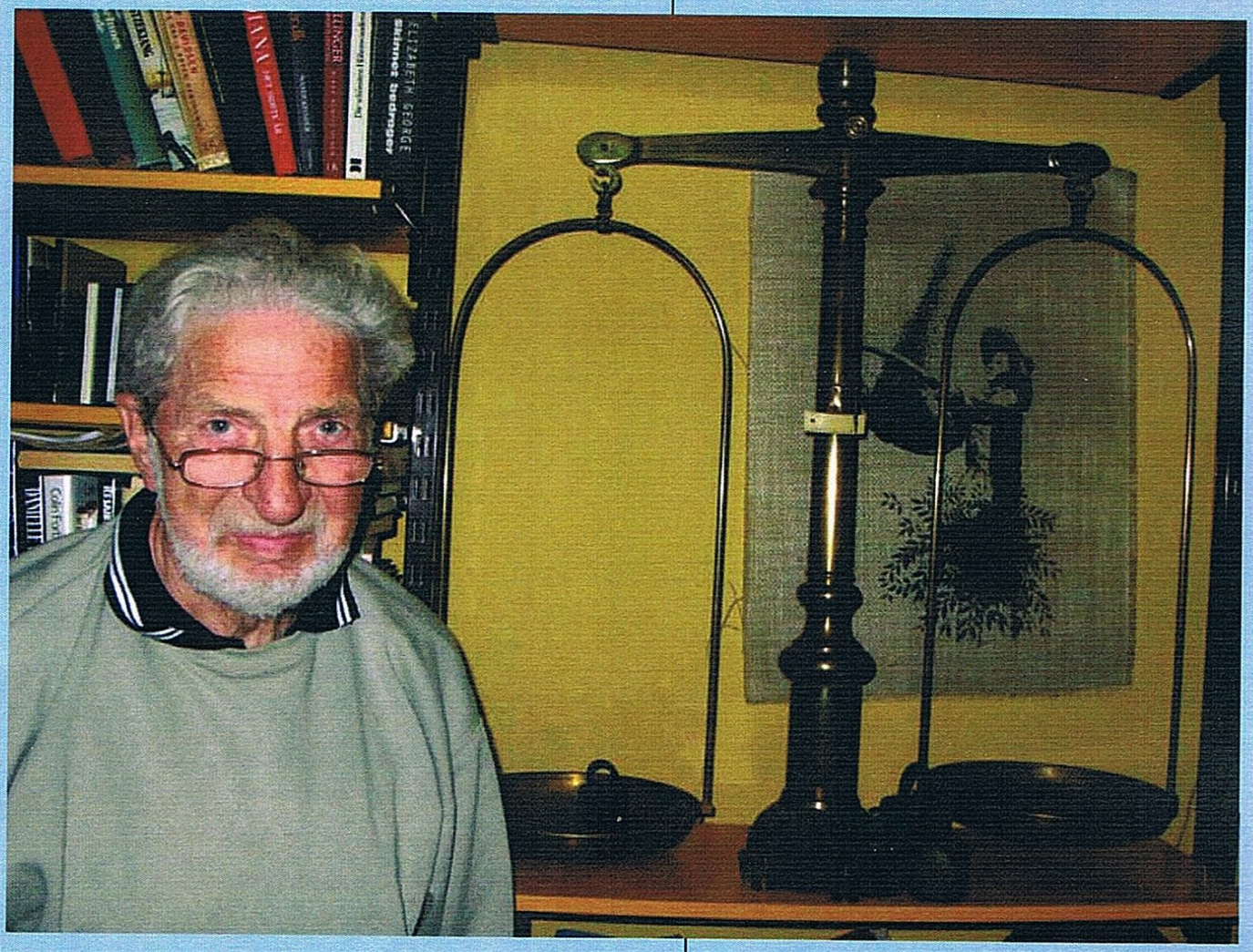

Som ung købmandslærling lærte Johannes Rasmussen, at der altid skulle være et lod i den ene vægtskål. Så undgik man en diskussion med kunden om, hvilken skål der skulle være lodder i. Den gamle balancevægt fra Borres butik står nu hjemme i Johannes' "hule" – med et lod i den ene skål. Side 13.
(Foto: Poul Christensen)

Lokalhistorie
fra Vejlby-Strib

NR. 2 - AUGUST 2011

Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening

Formand: Skjold Christensen,
Vejlbyvej 2, Vejlby.
Tlf. 64 40 28 41,
skjold.christensen@middelfart.dk

Næstformand: Børge Jeppesen,
Kåsvænget 37, Strib.
Tlf. 64 40 13 43
boerge.jeppesen@stribnet.dk

Sekretær: Poul Christensen,
Skovlunden 69, Strib.
Tlf. 64 40 24 21
poulc@stribnet.dk

Kasserer: Ketty Hansen,
Strib Landevej 44, Strib.
Tlf. 64 40 61 56

Verner Sørensen,
Sofiendalvej 13, Strib.
Tlf. 64 40 25 04
vso@stofanet.dk

Hvordan bliver man medlem?
Ring/mail til et bestyrelsesmedlem.
Kontingent: 45 kr. for enkeltmedlemmer uden postforsendelse og 70 kr. for par med postforsendelse
Medlemmerne får Bavnen to gange årligt og kan deltage i foreningens møder og udflugter.

Nyttige adresser/links:
Lokalhistorisk arkiv for Strib-Røjleskov sogn
Ligger på første sal på Biblioteket i Strib.
www.striib.dk
Historiens Hus, Algade 8, Middelfart
www.middelfart-museum.dk

Bavnen

Udgivet af
Vejlby- Strib Lokalhistoriske Forening
Nr. 2 **2011**

INDHOLD:

Kære læser	**1**
Aulby Møllemade - natur og kultur	**2**
Jerseytyren på Klintholm	**8**
Kirke og vandværk	**10**
37 års købmandsliv i Strib	**13**
Sommerrestaurant i "Yrsa" på Strandvejen	**24**
På spadseretur ved Strib i 1930´erne	**26**

Redaktion: Poul Christensen
Skovlunden 69, Strib
Tlf. 64 40 24 21 – *poulc@stribnet.dk*

Har du en idé til en artikel eller spændende fotos og beretninger, så ring eller mail til redaktionen.
Ris og ros er også velkommen.

Tryk: MultiService Kopi & Tryk I/S
ISSN 0906-5008

Sats/layout: Jens Ulrik Thomsen

Næste nummer – februar 2012
Deadline 15. december 2011

Kære læser

Engang kunne man sejle til stedet, hvor Vejlby ligger i dag. Den lavvandede bugt blev til Vejlby Fed og store engarealer, hvor kvæg fra middelalderen kunne græsse om sommeren, når bønderne havde bjærget høet. Engen blev senere afvandet og drænet. Nu dyrker landmændene byg, majs og raps på arealet. Naturen i det gamle vådområde er totalt forandret. Måske var det ide at genskabe maden og gøre den til et attraktivt naturområde. Vi fortæller historien om Aulby Møllemade.

I 37 år drev Johannes og Grete Rasmussen købmandsforretning i Strib. De begyndte med 27 kvm på adressen Vestergade 10. Den nye købmand fik godt tag i kunderne og var med på tidens nye ideer. Han var først med frostvarer midt i 1950'erne. Han lavede annoncer på rim. Og han indså tidligt, at udvikling gik fra diskbetjening til selvbetjening. I 1965 flyttede forretningen til Østerhus overfor kirken og blev til K-Marked.

Da færgefarten lukkede i 1935, gik Strib i sort. Hvad skulle byen nu leve af? En af ideerne var sommerturisme, som der allerede var en del af. Turistforeningen arbejdede for at trække turister til. Vi følger maskinmester Christian Christensen, en af turistforeningens grundlæggere, rundt i Strib og omegn. I et radioforedrag i 1935 fortalte han om Stribs lyksaligheder.

For nogle år siden faldt jeg over et flot billede af en jersey-tyr, da jeg bladrede i et billedalbum fra gården Klintholm i Vejlby Skov. Det blev til en lille historie om jerseytyren på Klintholm og Vejlby Kvægavlsforening, der var først her i landet med at etablere et fælles tyrehold.

Vi skal høre om to jubilæer i Strib. Strib Kirke og Strib Vandværk fyldte 100 år, og om en sommerrestaurant i villa Yrsa på Strandvejen, der i 1934 indbød til at drikke kaffe og nyde en sodavand i den nyopførte glasveranda. Her var første parket til broen, der var ved at blive bygget.

Poul

Vends årbogen 2011

Husk at bestille bogen i god tid hos bestyrelsen – senest 28. september. Bogen udleveres/ sendes efter generalforsamlingen.

Medlemspris ca.

100,00

Aulby Møllemade - natur og kultur

Oldtidens lavvandede bugt blev til made, der gav græs, hø og velstand til egnens bønder. Maden blev afvandet. Omkring 1950 yderligere drænet og Aulby Mølleås løb lagt helt om. Nu dyrker landmændene byg, majs og raps på arealet. Naturen i det gamle vådområde er totalt forandret. Måske var det ide at genskabe maden og gøre den til et attraktivt naturområde.

Af Skjold Christensen

Øst for det hævede landskab på Røjlehalvøen ligger Møllemaden. Et stort fladt, lavtliggende engområde, der ligger i skarp og dramatisk kontrast til Røjlehalvøens højtliggende bakkeland mod vest og hævede Båring Bakke mod øst.
Det store flade engområde udgør et smukt og markant landskabstræk, der forgrener sig med lavninger ind i landet til Tokkemade og Holsmade. Aulby Mølleå, der er kommunens største vandløb, løber igennem området til sit udløb i Flaskebugt. Blev afvandet og drænet i 1903.

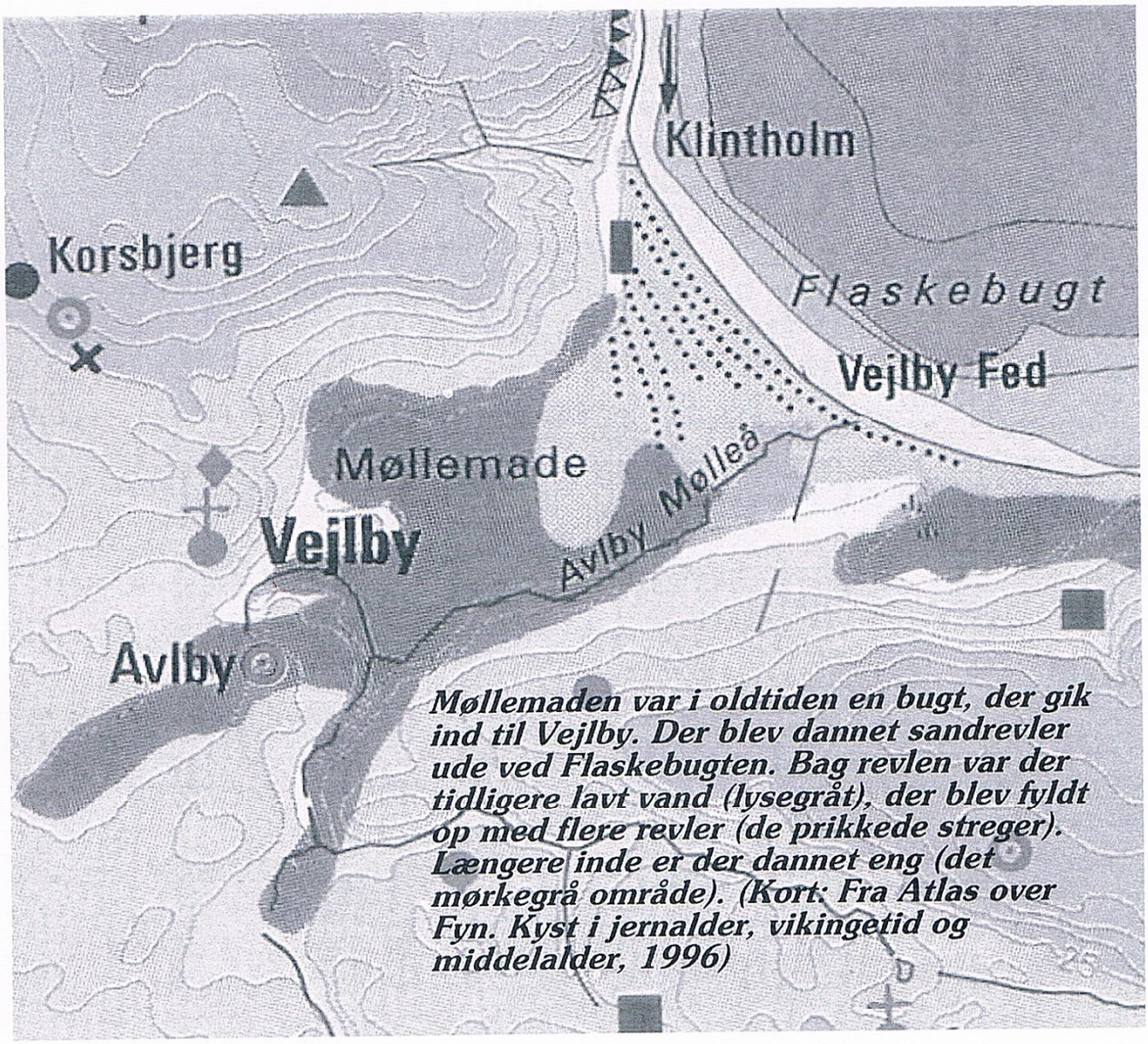

Møllemaden var i oldtiden en bugt, der gik ind til Vejlby. Der blev dannet sandrevler ude ved Flaskebugten. Bag revlen var der tidligere lavt vand (lysegråt), der blev fyldt op med flere revler (de prikkede streger). Længere inde er der dannet eng (det mørkegrå område). (Kort: Fra Atlas over Fyn. Kyst i jernalder, vikingetid og middelalder, 1996)

Dannelsen Møllemaden

Møllemaden og Vejlby hænger sammen. Vejlby hed på gammelt dansk Wæthælby - det vil sige et vadested med en by. Vejlby lå oprindelig, hvor en havbugt endte. Fra det, der i dag hedder Flaskebugten, bredte et mere lavvandet område sig ud over Vejlby Fed, Tokkemaden, Møllemaden og Ellemosen. Aulby Mølleå stod i forbindelse med Flaskebugten - som den gør i dag. Ad Aulby Mølleå kunne skibe i tidligere tider sejle langt ind i landet. Det er værd at huske, at hvor vi i dag oplever vand som noget der adskiller, så bandt vand tidligere landsdelene sammen. Rundt i landet var vejene i store dele af året ikke farbare.

Det faste land i dette engang så vandrige område udgjordes af de højere liggende arealer, som i dag hedder Vejlby og Aulby. Byerne – Vejlby og Aulby - kunne så at sige krybe i ly inde i landet. Fjender kunne kun vanskeligt nå herind uvarslet. Første stavelse i Aulby betyder "vanskelig" eller "besværlig". Nu ligger begge byer langt inde i landet, men det skyldes senere tiders kultivering og afvanding af den ca. 300 tdr. land store Møllemade.

Vejlby Fed og Møllemadens afgrænsning i dag (prikket område) med åens nuværende løb. Det prikkede område øst for åens udløb er Tangmosen.(Kort: Kommunalt Atlas Middelfart, 1993)

Ud mod Flaskebugten opstod efterhånden strandvolde af sand, grus eller sten opbygget parallelt med kystlinjen. Strandvolde af sand, som ved Vejlby Fed, dannes på stranden under rolige bølgeforhold. I områder, hvor havspejlet over en lang periode er sænket i forhold til land, kan der udvikles en såkaldt strandvoldsslette, der består af en serie strandvolde. Sådan er Vejlby Fed opstået og dermed blev Aulby Møllemade lukket i forhold til Flaskebugten og dermed Båring Vig.

Afvandingen af Møllemaden.

Hvornår Møllemaden er blevet fordelt i parceller til gårdene i området er usikkert. Gamle matrikelkort viser, hvordan hele Møllemaden var fordelt på gårdene i en række meget små matrikler, som meget har lignet landsbyernes jordfordeling inden de store landboreformer i slutningen af 1700-tallet.

De mange matrikler og Aulby Møllelås løb i gennem engen betød, at lodsejerne måtte samarbejde om vedligeholdelse af åen. Ellers ville Møllemaden ikke kunne anvendes til gavn for den enkelte lodsejer. Vandet skulle kunne strømme væk om foråret, så engen kunne anvendes til græsning og høslæt.

I 1846 findes et regulativ for "Oprensningen og Vedligeholdelsen af Aulby Aa i Vends Herred" i dette regulativ kan læses: Aaens bredde, vandløbets dybde, den årlige oprensning, fjernelse af bevoksning på åens sider osv. Der er en oversigt over de 80 lodsejere i lokalområdet, fra Blanke Mark til Røjleskov, der har jord i maden.

Eng er agers moder

Det tidlige landbrug – dvs. allerede fra middelalderen og til i hvert fald til landboreformerne i slutningen af 1700 tallet - var kendetegnet ved at give ringe overskud. Foldudbyttet var ikke stort. Der var ringe mængder gødning tilstede. Når det gik godt, gav gården til livets opretholdelse og til næste års udsæd. Når det gik dårligt, sultede familien. Overskud til vækst som f.eks. en større besætning var der ikke kapital til. Landbruget var kendetegnet ved, at det ikke udviklede sig rent økonomisk, ved større besætninger eller nye produktionsformer. Men gårde, der rådede over engarealer, havde ganske andre muligheder.

"Eng er agers moder", hedder det i ordsproget. Det henviser til, at høslæt fra engen i tidligere tider blev anvendt som vinterfoder, og gødningen blev kørt ud på markerne omkring gården. På denne måde blev jorden tilført næringsstof, der var en forudsætning for et højere udbytte.

Engen er altså kulturskabt - skabt af de mennesker, der har anvendt de oprindelige vådområder til græsning for kreaturer og til høslæt. Høslæt har givet forudsætning for at nye planter hurtigt vokser frem. Engen kan derfor kun eksistere i en kortere årrække, hvis ikke den anvendes som det, der i ordsproget kaldes "eng er agers moder".

De omkring 80 gårde, der havde part i Møllemaden. Arealet i Møllemaden fik tilført vigtige fodermængder til kreaturerne. I den første del af sommeren kunne slås hø til vinterfoder. I samme periode var arealerne omkring gården græsset af og kreaturerne kunne så sættes på græs i engen. Engene

Elmelund" i Kustrup var en af de gårde, der havde mulighed for vækst, fordi den havde jordlodder i Mølle-maden. (Foto: Skjold Christensen)

indgår, som alt i naturen gør i et stort økologisk kredsløb. Oversvømmelserne tilfører engen mineraltilskud, herved vil der blive ved med at være grundlag for græs i engen.

I dag er der kun få af de gammeldags, ugødede høenge tilbage, for kvægavl baseret på ekstensiv græsning er ikke rentabel, og selv høslæt med maskiner er det knap nok – i hvert fald ikke med de tilskudsordninger, der bestemmer landbrugets prioriteringer.

Afvanding af Aulby Møllemade

I 1899 sendte en del lodsejere med part i Vejlby Enge – Møllemaden – en ansøgning til Hedeselskabet om bistand til at forbedre vandstandsforholdene i Møllemaden.

Utilstrækkelige afstrømningsforhold gjorde det ikke muligt at udnytte arealerne effektivt. Afgrøderne var ringe og ikke så sjældent måtte man slå græsset i vand, og høstakke stod ofte i vand i "1-3 fods dybde."

I sommeren 1899 blev der foretaget opmålinger i Møllemaden, og der fremkom et forslag til afvanding, som i august blev forelagt for lodsejerne.

Forslaget beskrev nøje, hvordan afvandingen skulle ske. Der skulle

Det var en vindmølle som denne, der pumpede vandet ud i Flaskebugten for godt 100 år siden. (Illustration fra salgsbrochure fra firma Chr. Sørensen, ca. 1900)

bl. a graves hovedgrøfter og landkanaler, og der skulle indrettes et pumpeanlæg. Det betød, at oplandsvandet skulle ledes uden om arealet og ud til havet, og at pumpeanlægget skulle holde arealet tørt i 3-4 fods dybde.
Udgiften til arbejdet beløb sig til 5.820 kr. svarende til ca. 77 kr. pr tønde land. Lodsejerne optog et lån, som skulle forrentes og afdrages over 20 år.
I forslaget til vandstandsregulering blev der også beskrevet gevinster ved det store arbejde. "Der har dog at de 30.000 kvadratalen, der ligger i den østlige ende, for 12 år siden blev handlet til 500 kr. pr. kvadratalen, svarende til 250 kr. pr. tdr. land, nu kan sælges for 800 kr. pr. tdr. land. .... Jeg har ikke gjort andet ved lodden end at pløje den. Men det er jo de gode afgrøder, jeg har, der gav købelysten."
allerede vist sig store stigninger for havreudbyttet". Prisen på jord i Møllemaden er også steget betydelig. I 1901 skriver en lodsejer "... Der blev opstillet en "selvregulerende" keglevindmotor fra firmaet Chr. Sørensen i Skanderborg. Møllen var 35 fod høj (ca. 10 m) med et vingefang på 20 fod (ca. 6 m). Det skulle dog hurtigt vise sig, at møllen ikke var stor nok. Efter et højvande, hvor havet var gået ind til digerne, kunne møllen ikke holde området tørlagt.
Indtil 1945 blev vandet pumpet væk af tre vindmøller. Generalforsamlingen i 1945 besluttede da at gå over til elektrisk pumpedrift.

Møllemaden i dag

I dag er der kun få af de gammeldags, ugødede høenge tilbage, for kvægavl baseret på ekstensiv græsning er ikke rentabel, og selv høslæt med maskiner er det knap nok - i hvert fald ikke med de tilskudsordninger, der bestemmer landbrugets prioriteringer.
De tilbageværende stumper bliver i de fleste tilfælde vedligeholdt for offentlige midler ved, at man lader dem dyrke med økonomisk tilskud. Selv ikke de nyere braklægningsordninger har vist sig at gavne engene, for de forudsætter et fuldstændigt ophør af al dyrkning, hvad der ikke fører til eng, men til skov.
Møllemaden er ikke en sådan gammeldags eng som beskrevet ovenfor. Den seneste afvanding med nye dræn, nye afvandingskanaler og omlægning af Aulby Mølleås løb skete omkring 1950. Samtidig skete der også en omfordeling af jordlodderne. Den enkelte gårdejer eller jordejer fik sin jord samlet. Det betød, at jorden nu kunne dyrkes

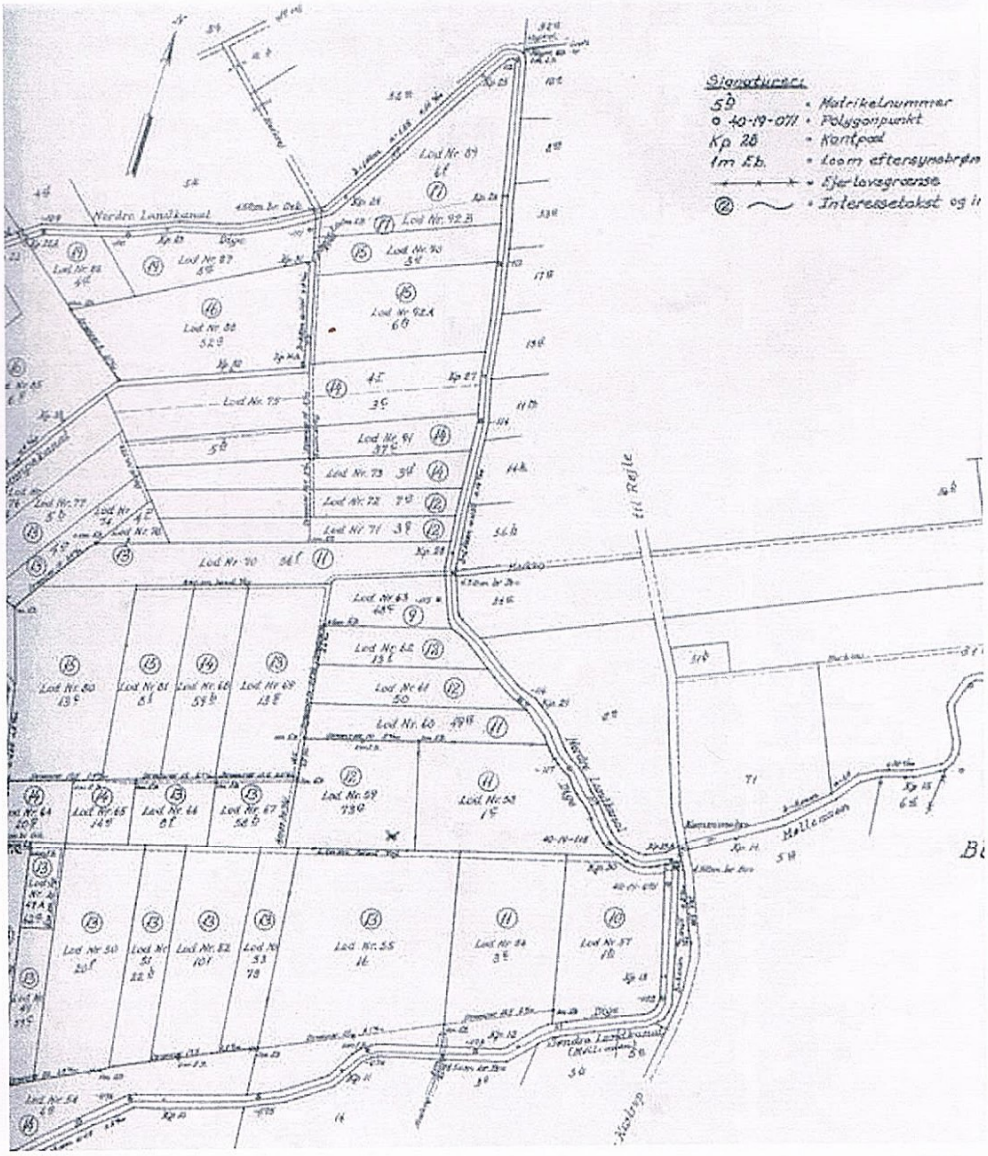

Jordfordelingen efter seneste afvanding af Aulby Møl-lemade i 1950. Den enkelte gårds jord er blevet samlet, der blev gravet nye afvandingskanaler, og Aulby Mølleås forløb er blevet lagt om. Før løb åen midt Møllemaden, nu blev den lagt i den sydlige udkant af ma-den. Arealet er opmålt til 140 ha. Kortet viser den sydøstlige del af området, hvor mølleåen løber helt i bunden af kortet og efter en kort strækning mod nord passerer Hovkrogvej.

(Kort: Udsnit af kort i Vedtægt for Aulby Møllemade 1958)

med almindelige landbrugs afgrøder som majs og forskellige kornsorter i modsætning til tidligere, hvor der mest var græsning til kvæg og høslæt. Dyrkningen af Møllemaden betød også, at den oprindelige, naturlige vegetation i vådområder forsvandt. Der dyrkes i dag almindelige landbrugsafgrøder som majs og forskellige kornsorter.

Møllemadens fremtid

Det kunne være spændende, om tidligere tiders engområde kunne genskabes i et naturgenopretningsprojekt. De oprindelige naturområder har været under pres, de er over en årrække bliver mindre og mindre. Det kunne der rådes bod på

Aulby Møllemade som den kunne have set ud inden afvanding – men engen kan stadig være oversvømmet efter forårstøvejr. (Foto: Skjold Christensen)

Aulby Mølleås passage ved Hovkrogvej. (Foto: Skjold Christensen)

ved, at Møllemaden blev ført tilbage til tidligere tiders eng. Vi kunne så opleve Møllemaden med græssende kreaturer, og den rigdom af vækster, der netop kendetegner engen. Vi kunne om foråret opleve de flaksende viber, og engen kunne være rasteplads for trækkende ænder om efteråret. Møllemaden kunne være en naturperle for beboere og besøgende på Vestfyn. Opfordringen er hermed givet videre til rette vedkommende.

Aulby Mølle og dige mod Møllemaden. Mølleåen fungerer her som afvandingskanal. (Foto: Skjold Christensen)

Kilder:

Vedtægt for landvindingslaget "Aulby Møllemade" 1958
Regulativ for Hovedvandløbet "Aulby Aa" 1880
Årsberetning Hedeselskab 1900

Jerseytyren på Klintholm

Af Poul Christensen

Røjlehalvøen har været kendt for græssende jerseykøer på markerne i sommerhalvåret. Helt oppe nordpå var gårdejer Jens Jørgensen på Klintholm en af jersey-pionererne. Han var med til at stifte en jerseykvægalvsforening i 1924. Det var et problem for mange jerseykvægholdere at få deres køer bedækket. Der var langt til en jerseytyr og især de mindre landbrug havde ikke råd til at holde egen tyr. Vejlby Jerseykvægalvsforening var ifølge Jerseybladet et af de første forsøg her i landet på at løse det problem ved at etablere et fælles tyrehold.

Jens Jørgensen blev foreningens første formand, og der flyttede en jerseytyr ind stalden på Klintholm. Den første tyr købte foreningen hos H. J. M. Hansen på Vejlby Lindegaard, og så kunne medlemmerne, der fortrinsvis var mindre landbrugere fra Vejlby Skov, trækker deres køer den korte vej til Klintholm, når tiden var inde.

Foreningen omfattede ca. 10 medlemmer med i alt ca. 40 køer. Tyren blev skiftet ud efter 2½ år. Hvert år holdt foreningen generalforsamling, hvor alle spørgsmål blev klaret. Efter møder var der kaffebord.

Tyrene blev særlig udvalgt, så de kunne sikre, at deres afkom fik høj ydeevne og mælk med gode fedtprocenter. De kom på dyrskue som den på billedet.

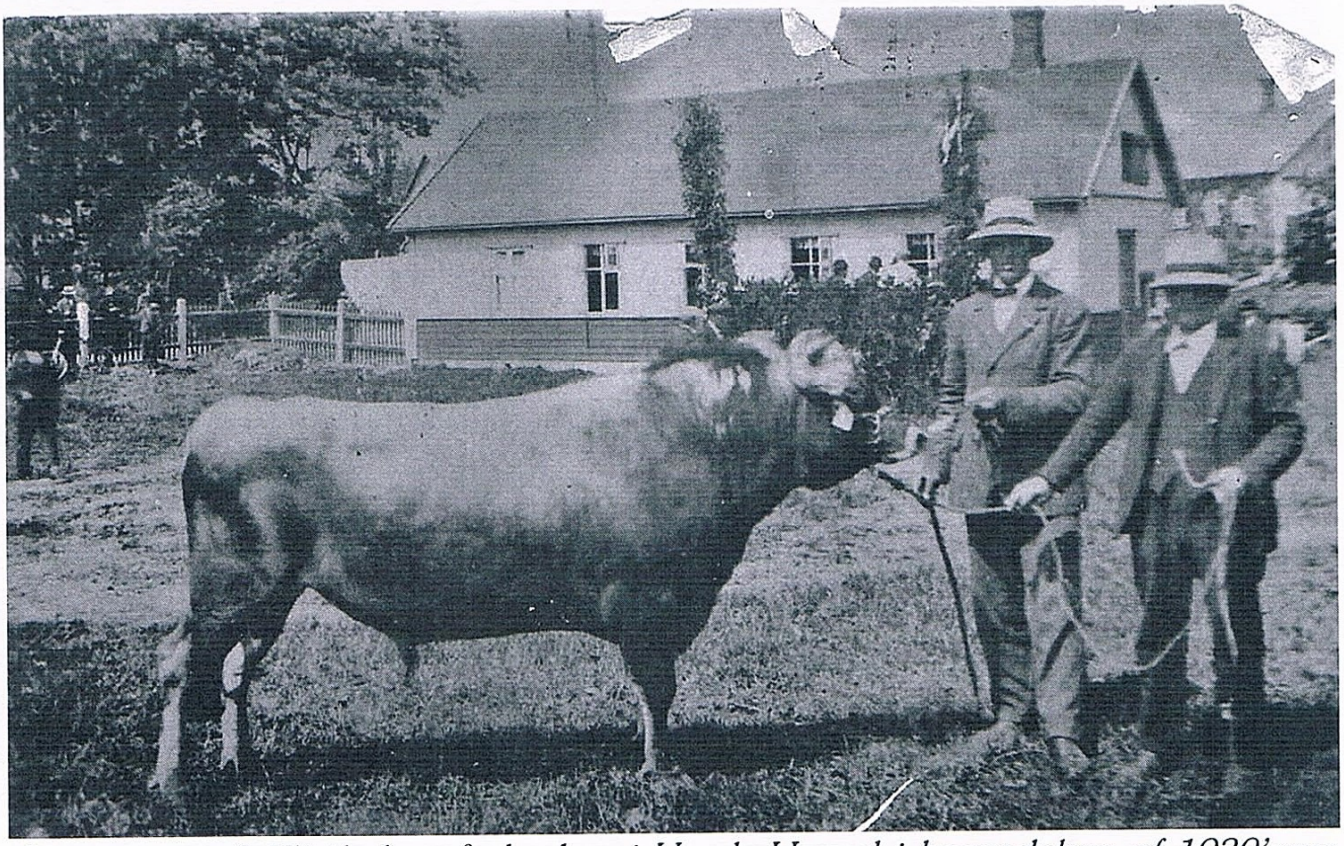

Jerseytyren på Klintholm på dyrskue i Vends Herred i begyndelsen af 1930'erne. Jens Jørgensen (th.) holder tyren, mens hans søn Aage ser til. Dyrskuet i Nr. Aaby blev i 1936 kåret til "Danmarks største Jerseydyrskue". Det havde 129 katalognumre jersey mod 110 numre af rødt kvæg. Under frokosten drillede kvægavlerne af de to racer hinanden godt og grundigt, kunne man læse i Middelfart Venstreblads reportage fra dyrskuet. (Foto: Privat, udlånt af Anker Jørgensen)

Først i 1940'erne flyttede tyren over på nabogården hos Carl Møller Rand, men det varede ikke mange år, før den blev gjort overflødig. I løbet af 1940'erne blev der oprettet private sædstationer, der tog sig af kunstig sædoverføring.
Man mener, at Vejlby Kvægalvsforening blev nedlagt omkring 1943, samtidig med at Vestfyns Kvægalvsforening blev oprettet. Foreningens sidste tyr blev slagtet, og kødet fordelt blandt medlemmerne.
Vejlby Sogn er i jerseysammenhæng i øvrigt enestående. Som det eneste sogn i Danmark fik man i 1940'erne en jerseyforening under Danmarks Jerseyforening kun omfattende ét sogn, og i 1957 kunne Vejlby Sogns Nordlige Kontrolforening meddele, at den nu havde 44 rene jerseybesætninger og 11 besætninger med flere racer, altså ingen røde besætninger. Det er ikke set før i Danmark, hedder det i bogen "Jertseykoen. Mejeribrugets dronning".

Kilder:
Jens Jørgensens børnebørn Karen Klintholm og Anker Jørgensen
Bogen Jerseykoen. Mejerbrugets dronning, 1996.

Jens Jørgensen og Klintholm

Jens Jørgensen var udlært karetmager og kom fra Skrillinge Mark, hvor hans far var karetmager. Han blev gift med en gårdsmandsdatter fra Skrillinge, Karen, og købte i 1918 gården Klintholm. Han blev også frugtavler. Først med nogle rækker Bramley-æbler langs indkørslen til gården. Senere plantede han flere æbletræer og blommetræer.
Han udnyttede også sin færdighed som karetmager. På sydsiden af indkørslen til gården byggede han i 1920'erne et maskinhus af træ fra Fordkasser. Datidens Fordbiler tog turen fra USA over Atlanterhavet i en solid trækasse. De kasse af meget hårdt træ skilte han ad og blev til beklædning af huset, som også var forsynet med et bliktag. Maskinhuset er for længst væk. Det er et andet hus, han byggede, ikke. På sine ældre dage først i 1940'erne bygge han en såkaldt pergola, som blev brugt som spisested for gæsterne på Sommerpension Klintholm. (Se Bavnen nr. 2, 2009). Det står nu ved indkørslen til Klintholm og bruges til depotrum.
Jens Jørgensens søn, Frede Jørgensen, der overtog gården i 1940, udvidede frugtavlen på Klintholm og fortsatte også med at producere den fede jerseymælk. Jens Jørgensen døde i 1942.

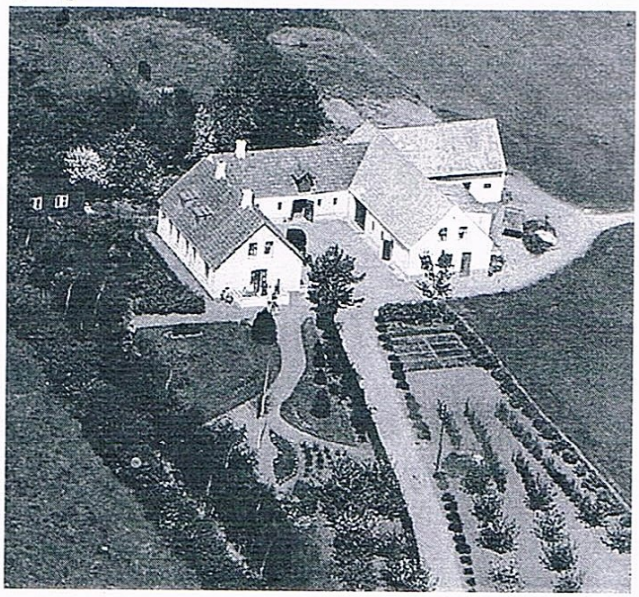

Gården Klintholm ca. 1939.
Foto: Privat udlånt af Karen Klintholm

Kirke og vandværk i 100 år

Af Poul Christensen

Strib Kirke og Strib Vandværk har i hvert fald tre ting til fælles. Begge har et tårn og betjener borgerne i Strib. Og så er de fyldt 100 år i år.

I 1894 begyndte man at snakke om at bygge en kirke i den vestlige del af Vejlby Sogn. Men der skulle gå 17 år, inden Strib Kirke kunne indvies. Vejlbypræsten holdt godt nok månedlige gudstjenester først i Færgegårdens vognport, senere i banegårdens 3. klasses ventesal. I Røjleskov var der ligeledes månedlige gudstjenester på Stutterigården.

Strib Kirke som nyopført 1911.
(Foto: Lokalhistorisk arkiv for Strib-Røjleskov sogn)

Men der var brug for en rigtig kirke. Hvor skulle den ligge? Det kunne de nedsatte komiteer ikke finde ud af. Det endte med, at der i 1907 blev nedsat to kirkekomiteer, en for Strib og en for Røjleskov.
Stribkomitéen havde helst set kirken placeret tæt ved byen omkring Færgegården og havnen, men her var grundene dyre. Da kammerråd Schmidt, der ejede Stribgården, tilbød at skænke en grund på en tønderland, var sagen klar, og Strib Kirke blev bygget knap en km uden for det daværende Strib.
Arkitekt N. P. Jensen fra Odense blev antaget til at tegne kirken. Han skulle også tegne Røjleskov Kirke, som blev indviet i 1914. De to kirker kom til at ligne hinanden, og de er begge opført med cementkalksten.
Den 28. juli 1910 lagde man grundstenen til den ny kirke. I foråret 1911 var kirken færdig, og den blev indviet søndag den 30. april. Der var rejst flagallé på landevejen fra Færgegården til kirken. Honoratiores som kultusminister Appel, stiftsamtmand Simoni og biskop Balslev fra Odense deltog i indvielsen. Pastor Larsen, Vejlby, der også skulle være præst i Strib Kirke, prædikede for første gang i den ny kirke.
Kirken er en korskirke med tårn og apsis. Den har 150 sidepladser. Dengang rigelig til de ca. 600 indbyggere i Strib.
I de første år var der ingen altertavle. En indsamling havde i 1917 givet 800 kr. Kunstakademiet forkastede et maleri af en lokal kunstner og henviste menighedsrådet til at kontakte maleren V. Tetens, som afleverede et billede af Jesus og den rige yngling. Det blev brugt til 2001, hvor det blev afløst af den nuværende altertavle, der er malet af den lokale kunstner og teolog, Grethe Gitz.
I 1976 blev den gamle kirkeklokke udskiftet med to nye klokker. I 1984 gennemgik kirken en omfattende restaurering og fik samtidig et nyt orgel.
Jubilæumsskrift kan fås hos Kristine Zarina Nüchel, telefon 64 40 11 98, e-mail: vsr_pastorat@mail. dk

Strib Vandværk

Vandfolket skulle ikke bruge lang tid på at oprette et vandværk. Dengang først i 1900-tallet var der vandværker i de fleste købstæder. Strib ville vokse. For at trække velhavende folk til de mange villaer, der var planer om at bygge, skulle der være indlagt vand i husene. Badehotellets ejer, H. C. Münster.
Han var med i konsortiet, der ville bygge huse, og promoverede Strib som mondæn bade- og musikby, var en af foregangsmændene.
Den 28. maj 1911 stiftede 45 interessenter Strib Vandværk og Kloak I/S. Münster foreærede værket en grund til vandtårnet. I de følgende måneder blev den yderste spids af Stribhalvøen gennemgravet, og rør blev lagt ned. Brøndgraveren fandt vand på den forærede grund, og det runde, otte meter høje vandtårn skød på ved siden af. I den øverste halvdel var der en 128 kubikmeter stor vandtank, der gav vandet et beskedent tryk, så det den 12. april 1912 kunne løbe ud af vand-hanerne hjemme hos interessen-terne.
Dem kom der mange flere af i de følgende år. Brønden blev gravet dybere for at få mere vand. I 1933 måtte man gå uden for byen for at hente vand, da vandværket tog en

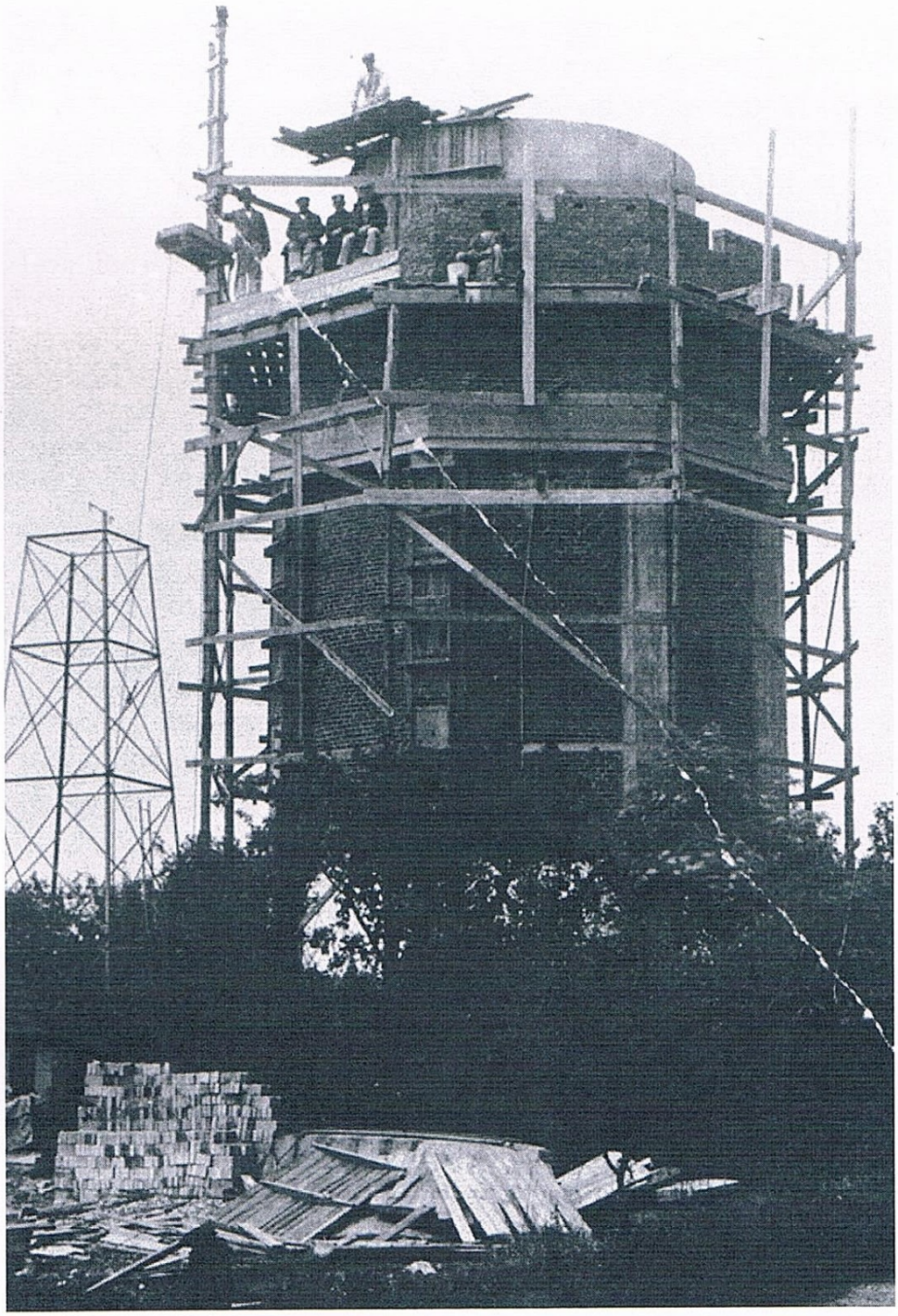

Vandtårnet i Strib blev forhøjet i 1934. (Foto: Lokalhistorisk arkiv for Strib-Røjleskov sogn)

brønd i Røjle Mose i brug. I 1934 blev vandtårnet forhøjet, så det kom op i alt 15 meter. Det forøgede vandtrykket, så vand nu kunne løbe ud af vandhanerne på 1. sal uden problemer.

Efter Anden Verdenskrig kom der gang i udviklingen igen, og Strib Vandværk begyndte at vokse. Vokseværket tog for alvor fat fra 1960'erne. Midt i 1960'erne fandt man vand ved Rudbæksmøllevej, og byggede her et nyt vandværk i 1965.

Det er senere blevet udbygget, og vandværket har fundet mere vand ude i svinget på Røjlemosevej. Det var også nødvendigt.

Fra slutningen af 1970'erne var der problemer med salt i vandet fra brøndene ved Rudbæksmøllevej. Og senere i 1990'erne var der for mange giftige rester af sprøjtemidler i vandet. Det lykkedes "i sidste øjeblik" at finde nok rent vand.

Vandværket har i dag ca. 1835 forbrugere, men der bor også ca. 4400 mennesker i Strib.

Jubilæumsskrift kan fås hos Palle Christensen, tlf. 64 40 17 89, e-mail: palle@strib. dk

Kilder:

Finn Fauk: Strib og Kirken, 2011.
Poul Christensen: Strib Vandværk A.m.b.a 1911-2011

37 års købmandsliv i Strib

Johannes Rasmussen og hans kone, Grete, overtog i 1955 pladsen bag disken i G. Borres købmandsbutik. De shinede den 27 kvm store butik op, indførte frostvarer og var i øvrigt leveringsdygtige i næsten alle varer. Butikken udviklede sig til selvbetjeningsbutikken, K-Marked, der lukkede i begyndelsen af 1993.

Af Poul Christensen

I flere årtier var der ikke sket forandringer i købmand Borres butik i den nedlagte lejlighed i huset Vestergade 10. Tiden var gået i stå, som den også var gået noget i stå i den lille by, da Lillebæltsbroen i 1935 lagde stationen og færgehavnen øde. Men midt 1950'erne, 10 år efter afslutningen af Anden Verdenskrig, var Strib så småt begyndt at vågne op af sin dvale.

Den unge købmand, Johannes Rasmussen, var med til at puffe til udviklingen, da han og Grete overtog Borres forretning med diske og hylder, varelager og skålvægt, kaffekværn og telefonnummer Strib 60.

Johannes stammer fra Tommerup vest for Odense og kom i lære i Skalbjerg Handelshus. En landkøbmandshandel, hvor han lærte at bære en 100 kg kornsæk på ryggen, veje af og pakke ind, lange varer over disken og regne de rigtige priser ud. Han blev faktisk førstekommis i sit sidste læreår, mens han tog handelsmedhjælpereksamen.

Hans interesse for historie førte ham til i nogle år at hjælpe folk med at finde deres aner. Men købmand var nok en mere sikker levevej.

Billedet af Valborg og Gunner Borre er fra 1940'erne, men der var næsten intet forandret i butikken i 1955. (Foto: Udlånt af Johannes Rasmussen)

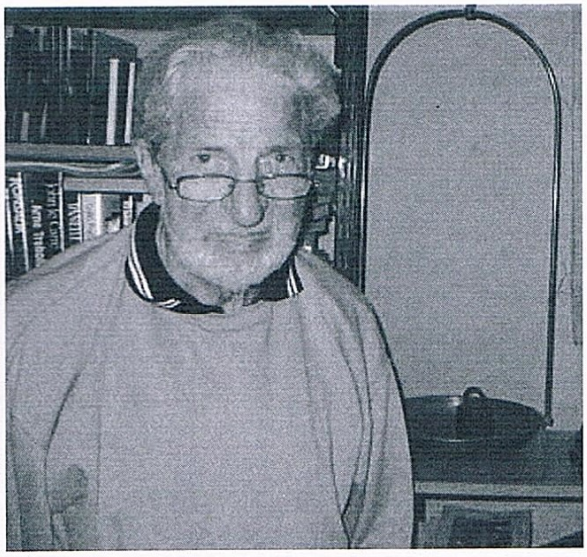

Johannes Rasmussen er født i 1931 i Ubberud ved Odense. Efter syv års skolegang i Tommerup og 8. kl. på Nørregades Friskole i Odense kom han i købmandslære fra 1946-49 og tog handelsmedhjælpereksamen i Aarup. I 1953 var han kommis i en skibshandel i Nyborg. Fra 1953-55 hjalp han folk med slægtshistorie. Han blev gift med Grete, og de fik tre børn.
I 1960'erne var Johannes medlem af Initiativrådet i Strib (en sammenslutning af Stribs foreningsliv), var engageret i de første byfester (festivaler), i oprettelsen af Børnehaven Bambini, og var formand for det udvalg, som forberedte og byggede Svømmehallen. I en årrække var han formand for de vestfynske købmænd og medlem af hovedbestyrelsen for De samvirkende danske Købmandsforeninger.
Efter pensioneringen har han for analyseinstituttet AIM Nielsen besøgt detailhandlere for at registrere, hvordan de har placeret kampagnevarer. Han har sammen med andre seniorkøbmænd oprettet en museumskøbmandsforretning på Egeskov Slot, hvor han stadig sammen med Grete kværner kaffe og ekspederer om sommeren. Han er medarbejder i Lokalhistorisk arkiv for Strib-Røjleskov sogn, hvor han bl.a. bestyrer hjemmesiden: www.striib.dk

Gennem en bror, der var købmand i Fredericia og en handelsrejsende, kom han under vejr med, at købmand Gunner Borre i Strib tænkte på at nyde sit otium. Det endte med, at 24-årige Johannes blev købmand i Vestergade 10. Han åbnede forretningen den 28. november 1955 under navnet G. Borres Efterfølger, Johannes Rasmussen, for der var allerede en købmand Rasmussen i Strib. Og så var der yderligere tre købmænd, en brugsforening, en tatolforretning, flere slagtere, bagere og mælkeudsalg til at betjene de ca. 1200 indbyggere i Strib, der også tog færgen til Fredericia for at købe ind.
Johannes lejede lokalerne i 10 år. I afståelse eller goodwill betalte han 5000 kr. til Borre. Butikken bestod af selve butikslokalet på 27 kvm med en disk. Alle varer stod på hylder bag disken eller i skuffer og hylder i diskens bagside. Det var diskbetjening. Kunderne kunne ikke røre ved varerne eller selv tage dem. En lille stue bagved var bagbutik. I det tidligere køkken var der nedgang til en lille kælder, hvor der var lager til øl og vand. Der var et lille toilet med en håndvask. I udhuset bag huset var der plads til grovvarerne. Købmandsfamilien boede i lejligheden ovenpå.

Lille butik med alle varer

Den ny købmand gjorde klar til at åbne. Varelageret skulle fyldes op, så han var klar til den gode julemåned. Han indrykkede annonce i Strib Annoncetidende om forretningsoverdragelsen. Forinden gik Gunner Borre fra dør til dør for at takke og anbefale den ny købmand til sine gamle kunder. Borres kunder fulgte den gamle købmands opfor-

Det ny købmandspar, Johannes og Grete Rasmussen, foran forretningen. Imellem dem sønnen, John, og ude til højre bydrengen, Egon Bak. (Foto: Udlånt af Johannes Rasmussen)

dring. Johannes var kommet i gang, og julehandelen havde været god. Der kom penge i kassen, som endnu bare var en skuffe i disken. Nye kunder dukkede op, måske var de bare nysgerrige, eller kunne de blive faste kunder? I det nye år gik Johannes og Grete i gang med at modernisere butikken. De gamle hylder blev erstattet af løse hylder på skinner på alle væggene. Der kom nye glasdiske, så kunderne kunne se varerne. Balancevægten blev udskiftet til en, der også kunne regne prisen ud. En ny og moderne kaffemølle begyndte at kværne kaffebønnerne.

- Vi ønskede, at kunderne kunne få alle varer hos os. Det havde vi ry for i mange år. Havde vi ikke en vare hjemme, kunne vi skaffe den, siger Johannes.

Varerne var mel, sukker og gryn. Øl, saft og kulør. Tobak, bolsjer og kaffe. Spegesild, konservesærter og kaffestel. Sæbe, terpentin og gummistøvler. Malerpensler, søm og trillebøre. Træbriketter, cement og salpeter. Robåde, jagtpatroner og oliekaminer. Der var næsten ingen grænser, når man så bort fra de varer, som mælkeudsalgene, slagterne og bagerne solgte.

Der var plads til alt trods det beskedne areal. Men oliekaminer blev solgt efter brochure, og der var en aftale med en montør, der installerede dem.

Det var hovedsagelig husmødrene, der købte ind. Mange kom med

kontrabogen, hvor dagens indkøb var skrevet ned hjemmefra. Købmanden hentede varen og skrev prisen ind i bogen. Måske blev der foretaget nogle ekstrakøb. Kunden gik med kurven fyldt med varer og med kontrabogen. Engang om måneden blev den gjort op, og regningen blev betalt. For nogen kunne det knibe lidt om vinteren, hvor arbejdsløsheden ofte tog til. Så måtte kreditten forlænges.

Først med juletræ

Dengang skulle købmanden ikke bare hente varerne fra hylder og skuffer. Flere varer skulle også vejes af eller tælles op. De mest gængse som mel, gryn og sukker var afvejet og lå i poser. Kaffebønnerne lå også i halvpunds-poser klar til at blive kværnet. Så brummede kværnen og sendte duften af Johannes' kaffe ud i butikken. Spegesild skulle Johannes fiske op af tønden ude under trappen i baglokalet og pakke ind i vokspapir. Det var diskbetjening, der tog tid. Men så var der også tid til en snak med kunderne, mens varerne blev hentet frem. Snakket blev der, også kunderne imellem. Alle kendte hinanden.

Det varede ikke længe, før konkurrenterne og byen mærkede, at der var kommet en ny købmand. Handels- og håndværkerforeningen talte om at anskaffe et juletræ, der kunne lyse op i den ellers aftenmørke by, men de kunne ikke blive enige om, hvor træet skulle stå. Johannes tog sagen i egen hånd og købte et juletræ, som han satte på fortovet foran sin butik. Han annoncerede: "Det er, hvor juletræet står/ det foregår". Lysene tiltrak byens børn, som dansede rundt om træet. Og børnene trak kunder til julehandlen hos Johannes.

Julen var en meget travl tid for købmanden. Han gjorde den ekstra travl med en annoncering i Strib Annoncetidende. "Nu har vi jul igen," lød hans glade budskab, og så bød han på californiske svesker, Tretorn hjemmesko og meget mere. Kunderne kom også med opskrifter på alverdens bagværk. De angivne kvanta var i gamle vægtenheder. Mange havde ikke nøjagtige vægte derhjemme. Derfor blev det købmandens opgave at veje nogle få kvint hjortetakssalt og potaske af, så der kunne komme kager på bordet i julen. Det tog tid at ekspedere en sådan bestilling.

Johannes husker en lillejuleaften, som var en lørdag, og forretningen derfor var lukket juleaftensdag. De to lærlinge og købmandsparret havde ekspederet hele dagen. Da klok-

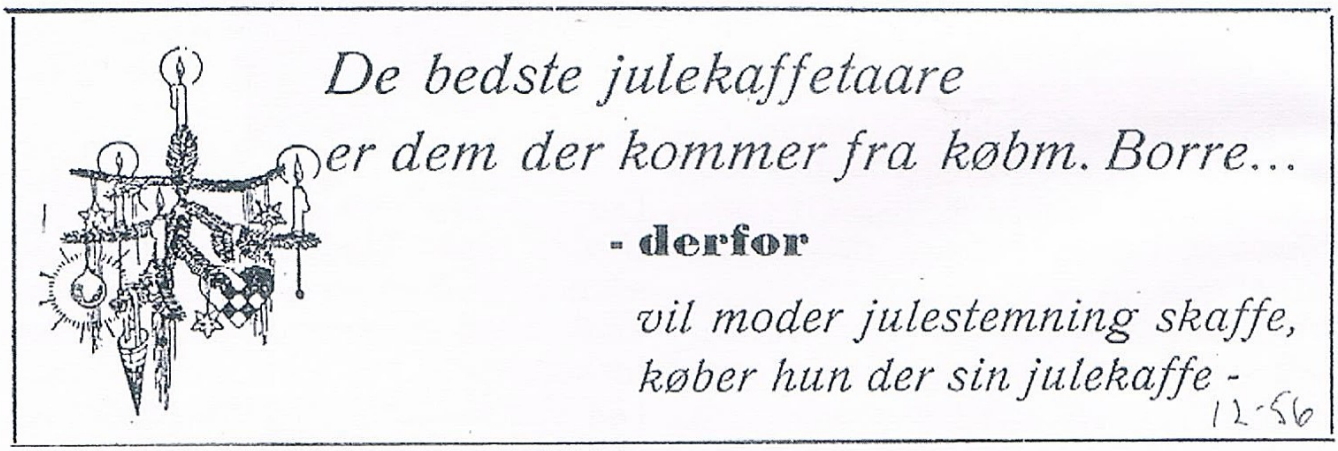

Annonce fra julen 1956, hvor Johannes rimer.

ken var otte om aftenen, gik den sidste kunde, men så lå der 28 ordre, som skulle pakkes og sendes ud til kunderne. Det blev en sen fyraften den dag, også for buddet.

Konkurrence og missionen

Måske så de andre købmænd lidt skævt til den driftige, unge købmand. Købmændene hjalp ikke hinanden, hvis en ikke var leveringsdygtig i en vare. I hvert fald har Johannes erfaret, at de kunne finde på at henvise en kunde til ærkerivalen, brugsforeningen. Det slog ikke den ny købmand ud. Og havde han mistet en god kunde, opsøgte han kunden og spurgte, om hun var utilfreds med varerne. En sådan snak fik kunden tilbage til Johannes' butik.

Indre Mission stod stærkt i Strib dengang. Men Johannes gjorde ikke som sin forgænger, der gemte snapsen bag flaskerne med frugtsaft. Han viste, hvad han solgte.

Han lagde lokaler til kirkebladet. Oplaget blev leveret til ham, og så kom omdelerne og hentede de eksemplarer, de hver især skulle omdele. En omdeler sagde en dag:

- Hvis du virkelig vil have handel her i byen, så skal du komme om i missionshuset. - Hvis jeg nogensinde kommer i missionshuset, så bliver det ikke af den årsag, lød Johannes' svar. Så kunne hun tygge på den. Han var ikke til salg.

Nu er det dybfrosttid

Servér hver dag
friske dybfrosne grønsager med masser af vitaminer i.

Servér mindst en gang om ugen
friske dybfrosne fiskefileter.

Servér ved festlige lejligheder
vore fine dybfrosne kyllinger og friske hindbær og jordbær.

Købmand Johs. Rasmussen,
G. Borres eftfl. — Telf 60
Spørg altid først — hvor udvalget er størst.
— **der hvor KAFFEN er bedre**

4-60

Annonce for frostvarer 1960.

Først med dybfrost

Den ny købmand var lidt friskere end sine medkøbmænd i byen.

- Jeg var lidt forud for de fleste, siger Johannes med påtaget beskedenhed og skynder sig at forklare.

I 1959 begyndte han at sælge frostvarer. Han købte en frostdisk, der skulle afises en gang om ugen, og han omdelte en folder, hvor han fortalte om, hvordan kunderne skulle behandle frostvarerne: Færdigretter, ærter, bønner og andre grøntsager. Jordbær, solbær og andre bær. Det var så nemt, så billigt og så friskt, lød salgsargumenterne. Kunderne hentede frostvarerne om lørdagen. Havde de ikke køleskabe, skulle de pakke varerne ind i avispapir og lægge dem på kældergulvet, så kunne de sagtens holde sig til søndag. Ja, og køleskabe begyndte han for resten også at sælge efter brochure.

Ret hurtigt måtte han købe en større frostboks.

I de år var der et større slag om kaffen. Købmændene hægede over den friskmalede købmandskaffe, og hver købmand påstod, at hans kaffe var byens bedste. Konkurrencen var på kvaliteten. En ting var i hvert fald uomtvistelig: Fortjenesten på den friskmalede kaffe var god. Købmændene var arge modstandere af den vakuumpakkede kaffe, som kaffeleverandørerne lancerede. Den spredte heller ikke duft i butikken. Kom der priskonkurrence på kaffen, gik det ud over fortjenesten. Købmændenes svar var "Det store Kaffelotteri". 20 NSU Prinz-biler til 11.000 kr. stykket var hovedgevinsten. Det skabte opmærksomhed omkring kaffe. Også hos bagere og andre, som begyndte at sælge vakuumpakket kaffe. Til sidst spurgte også kunderne købmændene, om de havde vakuumpakket kaffe. Kaffe blev i løbet af 1970'erne en mærkevare i vakuumpakkede poser. Johannes beholdt dog sin kaffekværn, så han kunne sprede lidt kaffeduft i sin butik og gøre nogle standhaftige kunder glade.

Det gik mod selvbetjening

De første år i Strib var gået godt, men købmandsfamilien måtte også arbejde hårdt og mange timer om dagen. Johannes overtog butikken med en årlig omsætning på 86.000 kr. I 1956 var omsætningen øget til 167.000 kr., og den steg i de følgende år. Han ansatte først en og senere to lærlinge.

Der kom ikke bare kunder i butikken. Der kom også mange handelsrejsende på jagt efter en ordre. En gang talte Johannes op, at han havde 56 forskellige leverandører.

Man talte nu om tempoforretninger, hvor betjeningen gik hurtigere. Flere varer lå fremme, så kunderne selv kunne tage dem, og mange flere varer var færdigpakket fra grossisten.

Johannes var klar over, at han skulle ride med på denne ny bølge. Den gammeldags diskbetjening ville tage livet af den lille købmand, sådan som udviklingen tegnede sig.

Vi var kommet ind i 1960'erne, hvor kvinderne begyndte at strømme ud på arbejdsmarkedet. Der var kommet mere velstand og meget mere købekraft. Strib var også begyndt at vokse, og der var planer om storstilede udstykninger i byens østlige udkant.

Det kunne mærkes, at der var kommet supermarkeder i Fredericia først i 1960'erne. De havde også

slagtervarer, som var billigere end Strib-slagternes. Stribonitter tog færgen til Fredericia, hvor de i de nye supermarkeder også købte de almindelige købmandsvarer. Johannes forsøgte at få slagterne i Strib til at tage konkurrencen op med Fredercia-supermarkederne, men blev mødt med et: Hvorfor skal vi sælge kødet billigere, så skal vi bare arbejde dobbelt så hårdt.

Konkurrencen havde ændret sig. Flere og flere fik biler. Nu spillede det ikke længere en rolle, at købmanden boede lige om hjørnet.

Samtidig var det 10-årige lejemål ved at løbe ud. Johannes ledte efter et større lokale, hvor han kunne indrette et selvbetjeningsminimarked.

Minimarked

Johannes og Grete følte sig godt tilpas i den "gamle" del af Vestergade, men her var ingen større lokaler af få. Den eneste mulighed var "Østerhus" over for kirken i den anden ende af Vestergade, hvor der senest havde været en tæppefabrik, der var gået konkurs. Her var plads – ja, alt for meget. Forhandlingerne endte med, at Johannes købte hele komplekset og gik i gang med en større ombygning. Fløjen længst ud til Vestergade blev revet ned, så der blev plads til parkering. I den tidligere mellembygning indrettede han et ca. 150 kvm stort butikslokale. Bagved var der lager. Resten lejede han ud.

Det var en fødsel med komplikationer og forsinkelser. Ombygningen var omfattende, og byggetilladelsen

Omtrent sådan så K-Marked ud efter ombygningen i 1965. Dette billede er fra tiden "1 af de friske", ca. 1990. (Foto: Udlånt af Johannes Rasmussen)

trak ud, fordi der var mangel på arbejdskraft, og så holdt myndighederne igen på byggetilladelser i sommermånederne. Handelen var også ved at gå fløjten.
Det viste sig, at der var et servitutbestemt forbud mod at handle med øl og spiritus på matriklen. Afholdslogen havde tidligere ejet huset og havde tinglyst denne bestemmelse, da de solgte bygningen og flyttede til Sofievej. Med denne servitut kunne han ikke bruge bygningerne til forretning.
Sagføreren anviste en udvej. Hvis Johannes kunne finde en af dem, der havde underskrevet bestemmelsen og få ham til at frafalde servitutten, så kunne den ophæves. På kommunekontoret i Røjle fik Johannes adresserne på dem, der havde skrevet under. Flere var døde. Han fandt en underskriver, der boede i Solgården. Johannes bankede på en dag ved middagstid. Afholdsmanden skrev under på det stykke papir med en tekst, sagføreren havde skrevet, selv om Johannes havde vækket ham i hans middagssøvn.

K-Marked

Onsdag den 8. december 1965 åbnede K-Marked - K for Købmand.
Butikslokalet var indrettet med hjælp fra købmandsforeningens konsulenter, og Købmændenes Finansieringsinstitut havde garanteret for lån til ombygningen.
Der var en selvbetjeningskasse ved indgangen/udgangen og en kasse ved en disk. Bag disken var der tobak og vin. Der var hylder på væggene og rækker med varemontrer i lokalet til toiletartikler, vaskemidler, maling, babyartikler, legetøj, gaveartikler, glas og porcelæn, mel og sukker, gryn, dybfrost, frugtkonserves, kødkonserves, husgeråd, plastikvarer, værktøj, redskaber, papirvarer, øl og vand.
Nye varer var mælkevarer og ugeblade. I det hele taget udvidede Johannes sortimentet. Selv vakuumpakket kød havde han i en årrække.
Brugsforeningen gød dog lidt malurt i Johannes' indvielsesbæger. Brugsen var også i gang med at indrette butikken (i det nuværende bibliotek) og nåede at indvie selvbetjeningsbutikken før Johannes.
Nogle år senere blev noget af bagbutikken lagt ind til butikslokalet, og Johannes brugte hele baghuset til lager. I 1970 var omsætningen steget til 1.150.000 kr. og i 1982 til 3,9 mio. kr.
Der var stadig fem købmænd i Strib. K-Markeds største konkurrent var Brugsen, som i 1975 flyttede ud til sin nuværende adresse og i 1991 blev til SuperBrugsen.
Johannes' ny forretning kom godt fra start. Der kom nye kunder fra de mange nye huse, der blev bygget på Kåsvænget, Møllebakken og Stribgaardens jord. Derimod overraskede det Johannes, at det var svært at få flere af de gamle kunder i den anden ende af Vestergade til at tage turen ud til K-Marked.
Købmanden var stadig meget i butikken til at hjælpe eller til en snak med kunderne. I nogle år var der lærlinge, men Johannes gik over til at have tre halvdagsdamer ansat. Det blev senere til en heldags, Jonna Bak, og en halvdags, Tove Madsen, som var ansat i 23 og 27 år.
Købmandens arbejdsdag begyndte kl. 6.30, og 7.15 lukkede han op. Det passede med, at rengøringspersonalet fra skolen kørte hjem.

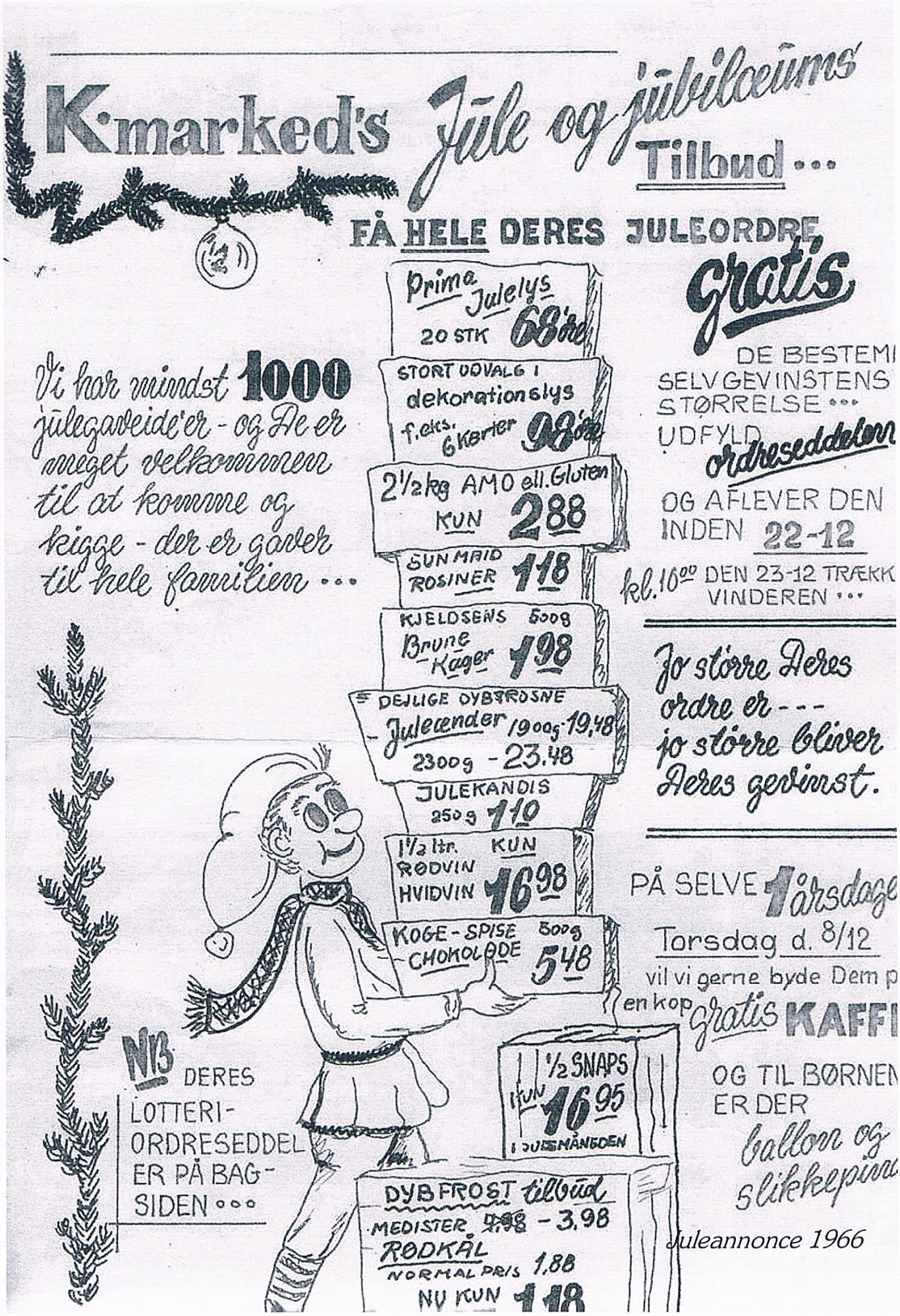

Juleannonce 1966

Fra kl. 8, når damerne kom, stod den på regnskabsarbejde. Han holdt en times middagspause. Kl. 17.30 lukkede han og var normalt hjemme kl. 18.30. Lørdagen lukkede K-marked kl. 13.

Grete og Johannes' børn var ikke i tvivl om, at når de blev store, skulle de ikke være købmand. De ville have et arbejde, hvor de kunne holde ferie. Lidt ferie blev det dog til for købmandsfamilien. I nogle år kørte de med børnene til Skagen og Hamborg. Senere blev ferien på otte dage, og turene gik f.eks. til Østrig og Schweiz.

Vanskeligt for købmændene

I løbet af 1970'erne og 1980'erne skete der flere større forandringer.

Johannes ved kasseapparatet i 1975.
(Foto: Udlånt af Johannes Rasmussen)

K-Marked blev tilsluttet indkøbskæder. Først den købmandsejede OCEKA og senere "1 af de friske". Det betød, at købmanden knyttede sig til kædens varesortiment og fik gjort indkøb og lager mere effektivt. Kæden bakkede også købmanden op med annoncer for kædens mærker. Kontrabogen var for længst blevet afskaffet, og stort set al handel foregik kontant. Johannes' annoncer mistede det personlige særpræg. Ikke flere hjemmegjorte rim, men opremsning af varer og priser.

Da Brugsen i 1975 flyttede til nye lokaler som supermarked med kødvarer, blev den for alvor en konkurrent til K-marked. Også konkurrencen fra Middelfart med den store Kvickly og senere Føtex var mærkbar. I 1988 overtog K-Marked håndkøbsudsalget fra apoteket i Middelfart.

Mange købmænd landet over gav op. Disse tal illustrerer udviklingen. Da Johannes i 1959 blev formand for de Vestfynske købmænd var de ca. 60 købmænd. Efter nogle år blev tallet reduceret til 40. Så blev foreningen lagt sammen med Middelfart Kolonialhandlerforening, og medlemstallet var igen ca. 60. Denne forening var skrumpet til 15, da der i 1983 blev oprettet en købmandsforening, der dækkede hele Fyn.

K-Marked lukker

Sidst i 1980'erne var en periode med økonomisk krise og indgreb som den såkaldte kartoffelkur, der skulle begrænse danskernes forbrug. Det mærkede K-marked også. Købmandsparret nærmede sig også de 60 år og begyndte at tænke på at sælge forretningen. I foråret 1992

Butikken i 1991, da K-Marked havde 25 års jubilæum. (Foto: Udlånt af Johannes Rasmussen)

traf de så beslutningen om at stoppe og gå på efterløn. Den 29. maj blev de to medarbejdere opsagt, så forretningen kunne lukke ved overgangen til 1993. Købmanden satsede på, at ejendommen kunne sælges til en forretning.

Den 2. juni 1992 stemte Danmark nej til Mastrichttraktaten, og det hele gik i sort, oplevede Johannes. Bankerne ville ikke låne penge til en købmandsbutik. Der var fuldstændig lukket. Det kom bag på ham. Havde han vist det, ville han have ventet med at lukke. Men lukningen kunne ikke trækkes tilbage. I december meddelte Johannes officielt, at K-marked lukker. Han takkede sine kunder gennem 37 år. Han annoncerede for sidste gang, nu med totalt ophørsudsalg, og lukkede endegyldigt lidt inde i 1993. Bygningerne stod tomme i 1½ år, inden de blev solgt. Købmandsparret gik på efterløn og har levet en aktiv pensionisttilværelse.

Johannes med sine to mangeårige medarbejdere: Jonna Bach (tv) og Tove Madsen.
Foto fra artikel i Stribonitten 1990

Kilder:
Interview med Johannes Rasmussen marts 2011
Johannes Rasmussens scrapbog med dokumenter om hans købmandsliv
Købmændenes historie, Søren Mørch og Tom Buk-Swienty 2007

Sommerrestaurant i "Yrsa" på Strandvejen

Af Knud Madsen

Sommerrestaurant
Det meddeles herved, at jeg Dags Dato har aabnet en Sommerrestaurant i **Villa "Yrsa", Strandvejen**, og anbefaler Stedet til Publikums Velvilje. **Kaffe, The, Chokolade** og alle **Sommerdrikke** til rimelige Priser. Højtliggende, stor lukket Glasveranda og aaben Terrasse med Udsigt over Lillebælt til Broen. Umiddelbart ved Nordvestbanens nye Trinbræt. **Robaade** findes til Udlejning.

Med Højagtelse *H. A. Christensen.*

Denne annonce kunne man læse i Middelfart Venstreblad den 25. juni 1934. Avisen fulgte op på meddelelsen og skrev samme dag en uddybende notits.

"Et nyt sommerudflugtssted
Middelfart er i disse Dage blevet et nyt Sommerudflugtssted rigere, idet tidl. Telegrafist i Store Nordiske, Hr. H.A. Christensen, der ejer den store, skønt beliggende Villa "Yrsa" paa Strandvejen, har indrettet en Sommerrestauration i sin Ejendom. Villaen, der i forvejen var meget rummelig, er blevet udvidet med en særdeles smuk Veranda, der fremtræder i en tiltalende Skikkelse med lyse og festlige Farver, og hvorfra der er Udsigt over Lillebælt, omgivet af Middelfart, Kongebroskoven, Lillebæltsbroen og Lyngsodde. Men desuden er der i den store Have, der med sine sjældne Blomster og Springvand i sig selv er en Seværdighed, indrettet en stor aaben Plads med Borde til Servering.
Endvidere er der ved Aabningen af denne Sommerrestaurant paa ny blevet Adgang til Staurby Strand, der i sin Tid laa aaben og var meget søgt af de badende, men som ved de sidste 10 Aars Byggeri er blevet lukket helt af. Ved Baadebroen ligger en hel lille Flaade af Robaade, som Hr. Christensen lejer ud til Smaature paa Lillebælt, og det er Hr. Christensens Mening senere at opføre Badekabiner til Brug for dem, der ønsker at gaa i Vandet.
Saaledes som det nye Udflugtssted ligger, tilbage fra Landevej og Biltrafik og lige ud mod Lillebælt, vil det sikkert falde i Middelfarternes og andres Smag og blive et sted, hvortil de søger, naar de ønsker at tilbringe en Stund i rolige og skønne Omgivelser".

Villaen på Gl. Strandvej 77
Den store, hvidkalkede villa blev opført i 1920 af proprietær N. P. Autzen, og han var formentlig dens første beboer. Ikke senere end 1933 blev ejendommen overtaget af pensioneret telegrafist i Store Nordiske Telegrafselskab, Hans Alfred Christensen, født 1886 på Fænø. Han havde bl.a. opholdt sig en årrække i Sibirien fulgt af hustruen Zenia, født Jørgensen. I ægteskabet var en datter, Elsebeth. H. A. Christensen fik i 1933 tilladelse af sognerådet og siden af amtet til at drive afholdsrestauration i ejendommen, hvis navn var "Yrsa". Efter tegning af arkitekt Olsen blev huset forsynet med en stor lukket veranda, hvorfra

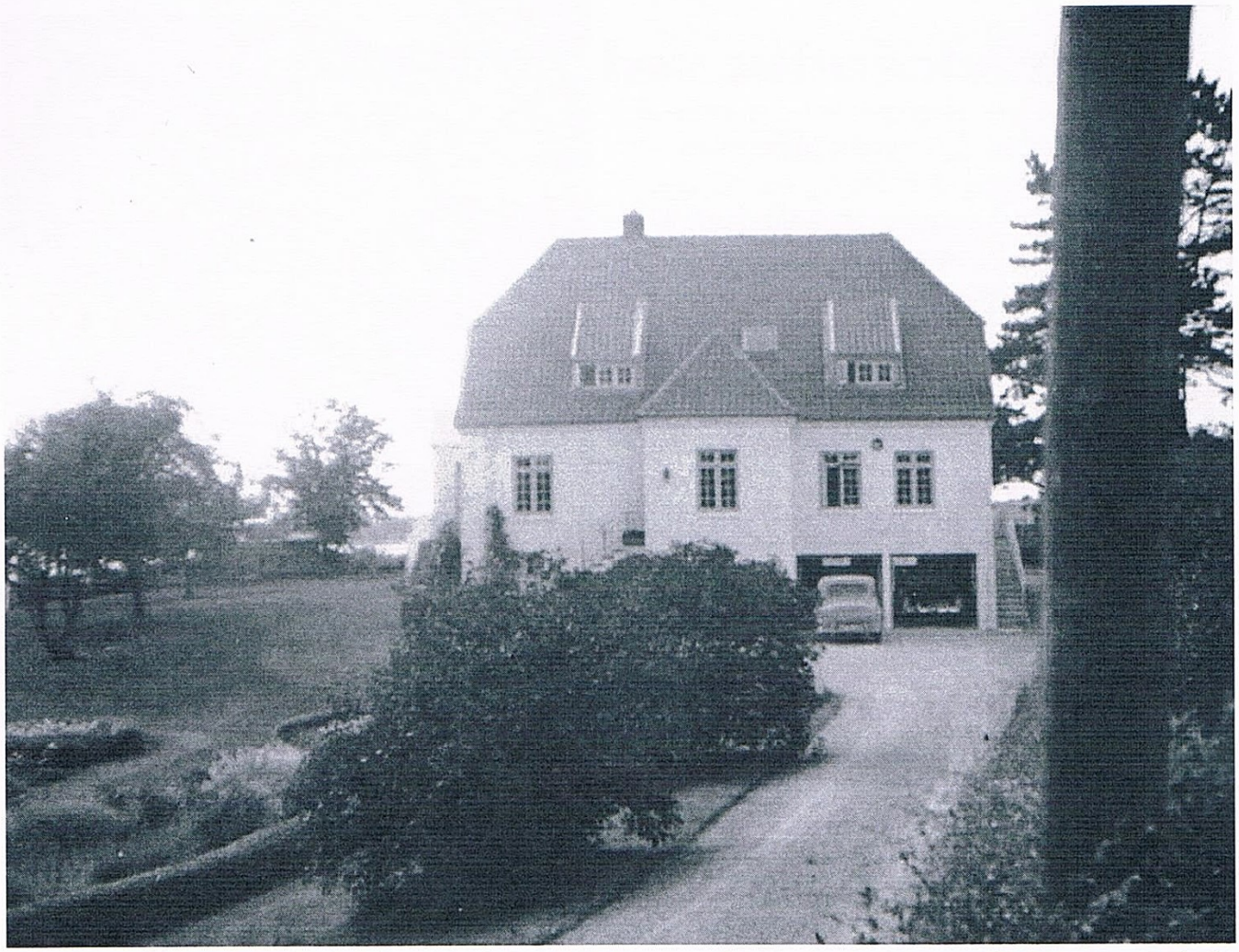

Gl. Strandvej 77, fotograferet midt i 1950'erne. Højre side af ejendommen med de to garager blev tilbygget i 1953. (Foto: Udlånt af Niels Autzen)

der var vid udsigt over bæltet til bl.a. opførelsen af datidens store turistattraktion, Lillebæltsbroen.
Sommerrestauranten ses ikke oftere omtalt i Venstrebladet, og nogen større succes blev den måske heller ikke. I 1940 døde Zenia Christensen, hvorefter H. A. Christensen i 1941 giftede sig med sygeplejerske Elze Eibye. Samme år blev villa "Yrsa" solgt til forpagter, siden entreprenør Ove Schultz, Stevns, til overtagelse 1. februar 1945.

Familien Schultz

Entreprenør Ove Schultz var født på Randers-egnen. I sine unge år arbejdede han ved landbruget, hvorefter han i 1943 trådte ind i broderens entreprenørvirksomhed F. C. Schultz & Co. Den blev grundlagt i Randers og fik siden afdelinger i Vejle, Middelfart og København. I en periode var Ove Schultz Strandvejens største skatteyder. Fra 1958-66 var han konservativt medlem af Vejlby-Strib sogneråd.
Ove Schultz' hustru hedder Gudrun. I ægteskabet fødtes efterhånden fem børn: Kristian, Kirsten, Anne, Erik og Helle, og som hushjælp havde man to unge piger boende. Der blev bygget til ejendommen i 1953. Familien rådede som noget usædvanligt dengang over to biler. Ove Schultz døde som 80-årig i 1991, hustruen bor stadig på adressen. I deres tid har villaen været navnløs.

På spadseretur ved Strib i 1930'erne

Maskinmester Christian Christensen måtte rejse fra Strib, da statsbanefærgerne stoppede sejladsen i 1935. Det betød tab af mange arbejdspladser og muligheder i den lille overfartsby. Der var allerede sommerhuse og sommergæster i byen. Nu ville man satse mere på turisme, og der kom faktisk mange sommergæster til Strib og omegn i en årrække. Christian Christensen promoverede den snart forhenværende færgeby som turistby i et radioforedrag den 28. april 1935. Han fortalte Stribs historie og om de lyksaligheder, man kom ud for på spadsereture i Strib og omegn. Vi bringer et uddrag af foredraget.

(Poul)

Af maskinmester
Christian Christensen

Lillebæltsbroen vil sikkert trække tusinder af menneske fra hele landet. Men når disse mennesker er mættet med indtryk fra deres rejser, ja, så vil Strib netop være det sted, hvor ferien kan tilbringes, og hvor børn og voksne kan nyde badelivet og færdes langs strand og klitter og foretage spadsereture i de nærliggende skove.

I de senere år er der på Strib bygget flere sommerhuse, og mangen en forretningsmand, der ugen igennem har sin gerning i de omkringliggende byers travlhed, pakker kufferten lørdag eftermiddag og drager ud til familien i sommerhuset for at nyde sin velfortjente weekend.

Mange private hjem stilles til rådighed, og der gøres virkelig anstrengelser for, at landliggerne kan befinde sig godt her.

Vidunderligste udsigt

Stribs centrale beliggenhed og lave skatteprocent gør, at mangen en pensionist har "lagt op" her, og da rutebiler nu efter inddragelsen af toggangen til foråret – på en ny og asfalteret vejbane – befordrer de rejsende til og fra Middelfart, og "Lillebror", som er kælenavnet på den private automobilfærge, vil tage sig af dem, der skal til og fra Fredericia, ja, så er alt i den bedste orden, når "de gamle" vil besøge børnene eller omvendt.

Og hvor mange mennesker har ikke glædet sig over de herlige spadsereture, der kan foretages i Stribs omegn. Der er f.eks. "moseturen", som den kaldes. Til den behøves kun en times gang. Man kan begynde på turen fra badehotellet, hvorfra man har den vidunderligste udsigt til Fredericia by og voldene med købestævnebygningen i baggrunden, ad strandpromenaden med villahaverne på den ene side og klitterne og badestranden på den anden, forbi hvilehjemmet "Pnuel", hvis ideelle beliggenhed trækker gæster til året igennem, videre forbi de unikke og stilfulde sommervillaer, forbi volden, hvor "Søborgslot" har ligget. Så igennem "Røjle Mose", et typisk fynsk landskab, hvor de små bøndergårde og husmandssteder næsten alle er optaget af feriegæster, der i ro og fred vil nyde naturens stilhed, medens ungdommen boltrer sig i Lillebælts bølger.

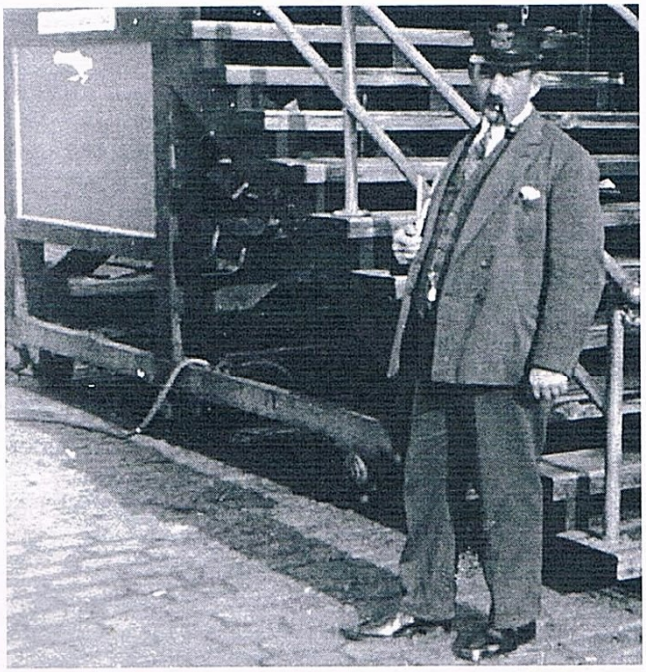

Maskinmester Christian Christensen (1885-1952). Var indtil 1935 maskinmester på statsbanefærgerne. Han og hans familie boede i huset "Bitten" på Skolevej. Det er opkaldt efter hans norskfødte kone, som egentlig hed Benny, men blev kaldt Bitten. Han var med til at oprette Strib Turistforening, var dens formand og havde selv medlemskort nr. 1. I 1936 flyttede han og familien til Nykøbing F og arbejdede på Rødby-Puttgarden-Overfarten. (Foto: Udlånt af barnebar-net, Erik Grip)

Derpå går turen tilbage forbi den smukke Strib Kirke, hvis klokke "kalder på gammel som på ung, dog mest på sjælen træt og tung, syg for den evige hvile", som der står på den. Og kirkeklokken ringer solen ned hver aften og sender sine malmtoner ud over den lille by, hvor folk i haverne nyder aftenfreden ved en kaffetår og en pibe tobak.

Et panorama

Og spadsereturen til Røjle Klint, ja, den tager 2 a 3 timer, men går forbi frodige marker og blomstrende æblehaver, så man mærker ikke til træthed. Man kommer også her forbi Røjle Skov Kirke, som ligger 58 meter over havets overflade. Gå herop på kirkepladsen, og du vil se et panorama som på et landkort.

Man ser herfra Æbleø, hvorfra der i de senere år, medens Lillebæltsbroen har været under bygning, dagligt med lægtere (pramme) er transporteret ral og andet støbemateriale, og det er ikke småting, som Æbleø har afgivet. Tænk blot på, at de fire strømpiller står på et samlet areal af 3.700 kvadratmeter. At de tilsammen vejer 200.000 tons, og at der skulle 13.200 jernbanevogne til at føre de fire strømpiller med banen. Og hvad er der ikke gået til af støbemateriale til de smukke piller og brobuer på landjorden?

Og man ser Vejlefjord og Treldenæs. Der har vi Fredericia by og volde, længere tilbage Snoghøj og

Møller ved Katrinebjerg ca. 1900. Den hollandske var der stadig, da Christian Christensen holdt sit foredrag i 1935. Møllen i midten af billedet er en såkaldt "klapsejler", der blev udviklet af den danske fysiker Poul la Cour. (Foto: Lokalhistorisk arkiv for Strib-Røjleskov sogn)

Voldanlægget en sommerdag ca. 1937 med Røjle Klint i baggrunden. (Foto: Lokalhistorisk arkiv for Strib-Røjleskov sogn)

Lillebæltsbroen med sine skinnende hvide brobuer og begge sider af bæltet. Til venstre for broen ligger Kongebroskoven og Middelfart by, og lige foran os det smilende fynske landskab med sine bølgende kornmarker og med Strib Kirke og fyr i baggrunden. Går man længere ud forbi Røjle Skov Kirke, kommer man til "Katrinebjerg" og den gamle hollandske vindmølle, og ved siden heraf ligger generalstabens udsigtstårn, hvorfra man kan se 14 kirker.

På tilbagevejen passerer man "Billeshave", den gamle herregård, hvis jorde nu ifølge tidens krav er udstykket til mange, små gårde, der giver lige så mange selvstændige bedrifter og hjem. Men hovedbygningen er der endnu, og den prægtige gamle park og hyggelige herregårdspension er landskendt.

Fredfyldt plet

Når du en sommermorgen hører kirkeklokken ringe solen op, så gå en tur til Staurby Skov. Der er kun 20 minutters gang fra kirken, og denne herlige skov, der strækker sig over 250 tdr. land, virker med sin storhed og dybe stilhed, med sin prægtige skovbund og med sine smukke høje graner og skyggefulde bøgetræer som et af de smukkeste bede i Danmarks have. På en lille fredfyldt plet midt i skoven ligger en pumpestation, der dagligt sender 1800 tons vand ind til Middelfarts borgere, og i udkanten af skoven har man Strandvejen med sine stilfulde villaer.

FORENINGENS ARRANGEMENTER 2011

Mandag den 28. november
kl. 19.30
Aulby Skole

Generalforsamling og Lillebælt som krigszone
Efter generalforsamlingen fortæller museumsformand Peter Storm om Lillebælt om krigszone. Folk bosat på Vestfyn har i århundrede levet med, at fjenden har kunnet stå lige på den anden side af Lillebælt. Og galt er det gået. Svenskerne gik i 1658 over isen ved Tybrind, de slesvigske krige rasede, og Nazi-Tyskland besatte Danmark og bevogtede den strategisk vigtige Lillebæltsbro.
I dag kan vi stadig se mange rester af forsvarsværkerne.

E-mailservice/arrangementer
Bestyrelsen tilbyder at sende dig en e-mail om kommende arrangementer i foreningen.
Tilmeld dig denne service ved at sende en e-mail til:

Skjold.christensen@middelfart.dk
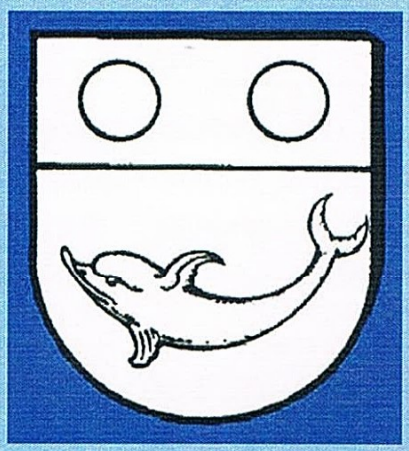
Så får du en mail fra foreningen et par uger før et arrangement.